

Izda je vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sunday and Holidays.

PROSVEȚTA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LET—YEAR XVII. Cents. Postage paid at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1873.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Novi Korač za dosego pravice.

SLOVENSKI PRAVDNIK NI POZVAL VAZNIH PRVOV.

Sodnikova izjava da misliti.

Boston, Mass. — Zopet je bil predvzet legalen korak, da se reši električnega stola italijanski delavec Nicola Sacco in Bartolo Vanzetti. Vložila se je vločka proti odloknu sodnika Thayerju, s katerim je odklonil ponovno razvračavo.

Ta četrtič vloga bo obvestila največji sodišče v Massachusettsu, kaj izjavila Roy E. Gould, ki je bil priča, ko se je izvršil ropstvo v South Braintreeju, katerga pa ni državni pravnik postal, da priča, ker bi bila njegova izpoved dokazala, da nista obvezni delaveci v nobenem stiku zropom in umorom. Gouldova zaprisečena izjava pove, da je stal samo pet četrtjev proš ed avta nosilec in roparjev. Bil je tako zliz avta, da je eden banditov ustrelil nanj, misleč, da tako pravi dobro pričo s pota. Krogla je šla skozi njegovo suknjo, pravi Gould. Videl je prav dobro bandita, ki je nanj streljal. Gould je izpovedal policijskemu nadzoru v South Braintreeju že takrat in njegova izpoved je bila objavljena v bostonskih listih. Nečak mesecev, preden se je vrnila obnovljiva, je zapustil mesto. Državni pravnik je imel njegovo adreso, zagovorniki je niso imeli. Delga časa po končani obravnava so je našel preiskovalce za odvetnike in ga povedel, da je videl Sacco v ječi v Dedhamu.

Gould je izjavil, da nikdaj ne želja preje Saccu v svojem življenju. Ta izpoved pokazuje, da je izjava in trditev državnega pravnika napena, da je bil bančni na desni strani Sacco.

Gouldova izpoved je bila nekaj težkega za sodnika, da se jo je nagnil, ko je pisal svoj dolgi odgovor, s katerim je odklonil novo razvračavo. Sodnik ni dvomil o verjetnosti izpovedi Goulda. Ampak izumil je nekaj novega in je dejal, da obtožnica proti Sacco in Vanzettiju ni odviana od prič, ki so videle dogodek. Dejal je sa, da je Gould neki drugi očivitev. Thayer je rekel, da obtožnici slišeni na okoliščinskih dokazih.

To razočarljivo priznanje od strani sodnika, da zadostujejo okoliščinski dokazi, da se spoznajo krimiv dva delaveci, je povzročilo začudenje pri ljudstvu v Novi Angliji, ki je sledilo obravnava. Direktne dokazi, kot izpoved Sacco, zaprisečeni izjavili Lole Andrewsovi in Pelzerji in mikrofotografski dokaz, da krogla ne gre v Saccov samokres, so prizeti do predstavki pri ljudstvu.

Gouldova izjava, kateri so odvetniki znova predložili, predloži priznanje najvišnjemu sodišču. Vločna so bile že tri vloge. Najvišje sodišče države Massachusetts je zadnja inštanca, kateri se lahko predloži ta slučaj, preden ne bo bilo žalbni nastop pred najvišnjim sodiščem.

TRIJE POLICAJI OBSTREJENI.

Napadalec ušel.

Chicago, Ill. — Policijska postaja je prejela poziv, da se na Južni Adini ulei klati dvomljiv karakter, ki nadleguje ljudi. Pojava je takoj odpisala policijsko patruljo, ki je zadela tuje v temi. Tuje je takoj z avtomatično pistojo odprti ogenj na policijski postaji in ranil tri. Eden policijev je umrl v trebuhi.

Policiji so odgovorili s streli, zato je ušel.

SNEŽENI VIHAR V IOWI.

Buix City, Iowa. — Zapadno severovzhodno Nebrasko in zapadno Južno Dakoto je letos takrat že drugi snežni vihar. Zadnji in ni skonopljen in kmalu so bile ceste tako zametene, da je bila ustavljeni ulični promet. Snežni vihar je trajal štiri dni.

Entered as second-class matter January 22, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1873.

Chicago, Ill., torek, 9. decembra (Dec. 9), 1924.

Subscription \$2.00 STEV.—NUMBER 280.

Uredniški in upravniki
prostor: 2657 So.
Lawndale Ave.

Office of Publications
2657 So. Lawndale Ave.
Telephone Lawndale 4683

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Sestanki socialistov in progresistov v Washingtonu.

Stavkarji v Patersonu so vztrajali.

Radikalni delaveci v Mehiki kritizirajo Gompersa.

Jugoslavija.

Afera ameriškega vicekonzula v Belgradu je še vedno misterij.

Po svetu.

Socialisti dobili največ mandatov pri volitvah v Nemčiji.

Herriot je prišel v zadrgo radi ofenzive proti komunistom in klerikalem.

Naval na komuniste v drugih deželah.

Vupefu je kapituliral.

"Ne vrnemo se, dokler ne gremo vse."

"IN WALTHAM WATCH KOMPANIJA MORA PRIZNATI UNIJO."

Tako izjavljajo štrajkujoče delavke te kompanije.

New York, N. J. — "Ne vrnemo se, dokler ne gremo vse in Waltham Kompanija prizna unijsko."

Pariz, 8. dec. — Policijski pogon na inozemske komuniste v Parizu, v katerem je bilo v soboto areriranih okrog 500 oseb, je včeraj izpuščen. Herriotova grožnja, da bodo vsi inozemski komunisti deportirani, je zadeba le šest Italijanov; policija je pridržala se okrog 60 oseb, med katerimi je 40 Italijanov, sedem Belgijev, en Jugoslovan, en Švicar in en Nemec. Vsi drugi so bili izpuščeni. Francoska komunistična stranka je doslej nedotaknjena. "Humanite", glavno glasilo komunistov triumfalno piše, da je bila Herriotova ofenziva fiasco in posiva vse pristaže stranke, naj nadaljujejo demonstracije za svoboditev kapitana Sadoula. Vlada, ki je bila v strahu, da delaveci napadejo jedo, je dala včeraj odpeljati Sadoula v zapore v Orleanusu.

Pariz, 8. dec. — Herriotova ofenziva proti komunistom na skrajni levici in klerikalem na skrajni desnici je ustvarila čuden položaj v Franciji. Klerikalci izrabljajo komunistične demonstracije proti vladni komunisti pa klerikalcem, ki so zlasti na deželi splošne.

Herriot, ki je v soboto dejal v parlamentu, da klerikalci in komunisti ogrožajo republiko in izvajajo silovite komunistične demonstracije v zbornici, je včeraj ponovil svoj bojni klic v Roubaixu, kjer so bile vojaške svečnosti. Medtem ko je premier gorovil veliki množici o nevarnosti, ki prihaja z dveh strani, je več tisoč klerikalcev demonstriralo proti njemu; tem se je pridružilo parod komunistov.

Istočasno je zborovalo 20,000 katoličanov v Quimperju, kjer je škof Dupare pozival klerikalcev na boj proti vladni, rekoč, da "kadar je božji zakon v konfliktu s človeškim zakonom, se cerkev potpori le božjemu zakonu". Na drugi strani mesta so pa zborovali socialisti in drugi pristaže vladne in protestirali proti klerikalnim hujskirijam.

Danes poročajo, da je katoliški poslanec Bire posetil komunistični protestni shod in vzklikal: "Živela revolucija!"

Vlada je uvedla preiskavo proti duhovni fare Notre Dame des Carmes, ki je s prižnico pozival vernike, naj se upro vlasti tudi z otrojem, če je treba.

Ampak stavkarji so vzdol temu vtrajali. Nekateri izhajajo, da ravno nimajo skoraj nič. Mi jim moramo preskrbeti stanovanja, dati jim moramo nekaj denarja in živil. Neki poahljeni delavci, dasiravno ima ženo in dvoje otrok, ne more delati drugje in so mu napravili izredno ponudbo, da ni hotel vrnil na delo, ampak vtrajajo na stavki."

"Delaveci v tovarni Waltham niso bili nikdar preplačani," je rekel Weatherbyjeva. "Mladenci v mojem departmantu — 12

(Delje na 3. strani.)

STAVKA ČESTNIH ŽELEZNARJEV V SPRINGFIELDU.

Springfield, Ill. — Uslubljeni pri Illinois Traction kompaniji so pričakovali, da je samostojna. Prizadeta je samo glavna proga. Železnice kontroliira zvezni senator McKinley. Na stavki je tri sto petdeset uslužencev. Promet med mestami St. Louis, Springfield, Decatur, Bloomington, Champaign in Danville je ustavljen.

ČESTNI VIHAR V IOWI.

Buix City, Iowa. — Zapadno severovzhodno Nebrasko in

zapadno Južno Dakoto je letos

takrat že drugi snežni vihar.

Zadnji in ni skonopljen in kmalu so

bile ceste tako zametene, da je

bila ustavljeni ulični promet. Snežni vihar je trajal štiri dni.

HERRIOT V BOJU S KLERIKALCI IN KOMUNISTI.

Mehiški delaveci kritizirajo Gompersa.

Radikalne organizacije se obrnute so proti konservativnim voditeljem.

Mexico City, 8. dec. — Radikalne delavske organizacije (komunisti in sindikalisti) so pričeli veliko ofenzivo proti Gompersu in njegovim zavestnikom v Mehiki. Na sobotni seji Panameriške delavske zveze so bili ostri spopadi med komunisti in zmernimi voditelji.

Mehiški komunisti so razstavili letak, ki imenuje Gompersa direktnega agenta imperijalističnih Združenih držav, državnega tajnika Hughesa pa velikega duhovnega ameriškega imperijalizma. Letak dalje pravi, da bi Gompers red dominiral mehiške delavske unije.

Ruski delaveci so izumili mehiški mehaniki.

AMPAK DRŽE SE PREVROBIL STAREGO.

Mladina se hitro privadi novih strojev.

New York, N. Y. — Samuel Shipman, ki je bil skozi dve leti ravnatelj samostojne industrijske kolonije Kubusa v Sibiriji, pravi, da so ruski delaveci iznajdili mehiški mehaniki po starem sistemu. Ruski delavec si zna pomagati s starimi in zlomljenimi stroji, ki bi bila Ameriški mehiški mehaniki spravili v obup. Vajen je bil delat ob času carističnega režima in kasnejši blokadi, ki je sledila revolucija, s slabim materialom, zato se je naučil, da si zna pomagati po svoji.

Potekloče so navadili ruskega mehanika delati s modernimi stroji, ki so bili montirani v distriktu Kubusa in v industrijskih sredinah stare Rusije. Shipman meni, da so mlađi ljudje veliko hitreje privadijo modernih strojev.

Shipman razlagata tudi, kakšen je položaj vajencev v Rusiji. Industrijski zakoni določajo, da mora vsako podjetje imeti gotovo število vajencev. Delavske strokovne organizacije nadzorujejo sistem vajencev, da se bodoči mehaniki pravilno nauči svojega rokodelstva. Mlađenec v starosti, ki je premijer gorovil veliki množici o nevarnosti, ki prihaja z dveh strani, je več tisoč klerikalcev demonstriralo proti njemu; tem se je pridružilo parod komunistov.

Istočasno je zborovalo 20,000 katoličanov v Quimperju, kjer je škof Dupare pozival klerikalcev na boj proti vladni, rekoč, da "kadar je božji zakon v konfliktu s človeškim zakonom, se cerkev potpori le božjemu zakonu". Na drugi strani mesta so pa zborovali socialisti in drugi pristaže vladne in protestirali proti klerikalnim hujskirijam.

Danes poročajo, da je katoliški poslanec Bire posetil komunistični protestni shod in vzklikal: "Živela revolucija!"

Vlada je odstavila komunistična županja Le Flancheta v Douarnenezu, kjer je v teku stavka ribarjev. Župan je z županskim trakom že prvi korak na čelu pohoda stavkarjev, ki je dosegel vladni stavki.

— Pojavlja se ne more odločiti, ako tega ne dovoli strokovna organizacija. Ampak unije se zavedajo, da nosijo odgovornost za uspeh produkcije, kar se pogreša pri unijah v kapitalističnih občinah. Delavci, ki ne dela za uspeh kolonije, ne more pridržavati, da ga bo njegova unija podpirala.

Katoliška stranka (centristi) je priljubljeno obdržala svoje. Prvič zgodovini te stranke se je pojavit notranji boj. Nekateri klerikalni voditelji so za koalicijo s socialisti v republikanskem bloku, drugi so pa proti sodelovanju s socialisti in bi rajščici imeli nacionaliste v koaliciji.

Ciklaške vesti.

— Smrtno je ponesrečil rojak Peter Pretnar pred nekaj dnevi. Stroj v usnjarski tovarni mu je odtrglo roko in ga tako pobil na glavi, da je podlezel poškodbam.

Bil je član društva Narodni Vitezki št. 39 S. N. P. J. in zapušča ženo in otroke. Star je bil 42 let in doma z Jesenjo na Gorenjskem.

— Pojavlja se ne more odločiti, ali tega ne dovoli strokovna organizacija. Ampak unije se zavedajo, da nosijo odgovornost za uspeh produkcije, kar se pogreša pri unijah v kapitalističnih občinah. Delavci, ki ne dela za uspeh kolonije, ne more pridržavati, da ga bo njegova unija podpirala.

Ljudevit Majer, oče mrs. Mary Konda, izdajateljice "Glass Svobode", je odpotoval v staro domovino. Bil je že drugič v Ameriki.

— Ljudevit Majer, oče mrs. Mary Konda, izdajateljice "Glass Svobode", je odpotoval v staro domovino. Bil je že drugič v Ameriki.

— Ljudevit Majer, oče mrs. Mary Konda, izdajateljice "Glass Svobode", je odpotoval v staro domovino. Bil je že drugič v Ameriki.

— Ljudevit Majer, oče mrs. Mary Konda, izdajateljice "Glass Svobode", je odpotoval v staro domovino. Bil je že drugič v Ameriki.

— Ljudevit Majer, oče mrs. Mary Konda, izdajateljice "Glass Svobode", je odpotoval v staro domovino. Bil je že drugič v Ameriki.

— Ljudevit Majer, oče mrs. Mary Konda, izdajateljice "Glass Svobode", je odpotoval v staro domovino. Bil je že drugič v Ameriki.

— Ljudevit Majer, oče mrs. Mary Konda, izdajateljice "Glass Svobode", je odpotoval v staro domovino. Bil je že drugič v Ameriki.

— Ljudevit Majer, oče mrs. Mary Konda, izdajateljice "Glass Svobode", je odpotoval v staro domovino. Bil je že drugič v Ameriki.

— Ljudevit Majer, oče mrs. Mary Konda, izdajateljice "Glass Svobode", je odpotoval v staro domovino. Bil je že drugič v Ameriki.

— Ljudevit Majer, oče mrs. Mary Konda, izdajateljice "Glass Svobode", je odpotoval v staro domovino. Bil je že drugič v Ameriki.

— Ljudevit Majer, oče mrs. Mary Konda, izdajateljice "Glass Svobode", je odp

Slovenske vesti.

VSE BI BRIGAJO ZA ODSEK.

Chicago, D. C. — Starini se je, kdo bo sedež v senatnih mestih. Zasigurali so si, da pride na Edge iz New Jerseyja v začetku zadnje zadeve. On je v odseku pokojnega predsednika Lodge. Na mesto pokojnega senatorja Brandegega v tem komiteju pride senator Leean, ki je zvest gospodarju, ki je predsednik odseka za posle in gotovino.

Senator Borah bo v tem odseku precej dela in bojev, ki se pokazali, kadar pride na red pričanje Rusije. Senator, ki je najstarejši deželni senator v tem odseku, ponato nasproten priznanju Rusije, kot sta senatorja Boraha in Edge. Ako bo Borah pridobil gled glavnega mesta v odseku, tedaj bo k precej pripomoglo, da tvori dva deželnih senatorjev, ki so priznani včasih glasovati z La Follem skupino, ravnotežno silo.

NE POSLEDICE PREZ. ZELO ZAVEITE PLJAČKE.

Bend, Ind. — V ječi se jeletni Raymond Moseley iz premijalne, kaj se je obtožen je rupa, umora, ne poškodbe in za ta hudo je smrtna kazens v elektrici.

Nekaj pravi, da ne ve, kaj se deluje. Oblastni organi ga niso resili in umora v družiga neznanca, ki je poznan pod imenom Mac.

Na neznanem sta obtožena, in izvršila dva umora, pet obtoženih v izvršilu cestnih storil na silo avtomobilu, katerem sta vzel s silo avtomobil, katerem sta běžala.

Sestrelja se pobili na tla, da je pričel nanje streljati dva obstrelili. Njegov tovar je pogrenil.

Nekaj trdi, da je bil tako pisan, da je bil tako pisan, da ničesar ne spominja.

V OTROK JE SLUŽIL ZA PREVARO MOŽA.

Tenn., Tenn. — Mrs. Charlene Sherman je zapustila moja en mesec po poroču. Sta bila trmoglava in nismo imeli nujni ni hotel prvi ust v obrniti jesika.

Shermanova je mislila, da te se zopet napravilo spraviti ljubila je svojega moža, ki ponos je zadrževal, da ponudila svoje desnice. Dogovorila se je z dvema vankoma, da ji preskrbita nove teže siromašne materice. Dogovorjeno, tako storjeval, da se star se je izvedelo ter se nadaljuje.

OSTOŽENI ZARADI KLUŠOVSKIH IZGREDOV.

Brooklyn, N. Y. — Veleporota okrajskembull je obtožila 104 osebe iz igredov v Nilesu ob času izbrana klušov. Obtožene osebe smatrajo odgovorne za izbran klušov.

Veleporota priporoča, da vse poslovne, pod katerimi imajo razne skupine nastopljiv varuhu mira in reda in stanovi državno policijo.

Nekaj pravi, da so se 1. novembra kluksi zbrali, da korakajo, poleg njih se je pa na stotine oboroženih oseb.

DUHOVEN OBSOJEN NA PET LET.

Okla., Okla. — Joseph E. Davis, duhoven, je bil obsojen na pet let, ker je zapeljal do Georgia Fieldova.

Kavalji na komuniste.

Estonija, 8. dec. — Do je ekskurziranih 40 komunistov, ki so se vdeležili poneveritve pred enim tednom; načrtovale so čaka na proces. Vendar so deli med vojaštvom delavev so bile tri osebe ubite.

Rumunija, 8. dec. — Nekaj prava, da je vladu sklenili 100,000 komunistov.

Ukrajina, 8. dec. — Do je sklenili 100,000 komunistov.

Spanija, 8. dec. — Komunisti, ki sta bila obtoženi na revolucijo proti diktatorični vladni strani Primo de Riveri, sta v tem tukaj ustrejena.

Svet lig narodov zbranje.

Rim, 8. dec. — Dvainštresto seja sveta lig narodov je bila danes otvorenja v Rimu. Na dnevnem redu je dolga vrata zadev.

NEVARNOSTI VELIKEGA MESTA.

16-letnemu dekletu bodo ostale v spominu.

Chicago, Ill. — 16-letna Helen Ralka se je pripeljala iz Milwaukeej v Chicago, da poišče nekega Robert Fieldsa, gledališkega igralca, ki ji je poleti oblabil, da ji preskrbi delo za pet in dvajset dolarjev plače na teden. Bilo je ob enajstih zvečer, ko je dospela v Chicago. Imela je \$52 v gotovini in nabasan kovček. Poiskala je najprvo Fieldsov naslov in tu je izvedela, da je ravnokar zapustil hotel. Tako je prišla polneči ura in mala Helena je stala sama na ulici v neznanem mestu. Približal se je, da je 40-leten tuječ in jo vlijudno vprašal, ako ji lahko pomaga. Povedal ji je, da jo lahko pelje v hotel na najboljšem glasu. Pozval je avto-izvoščka. Ko je avto-izvošček bil na sedem in tridesetih cesti v Paulinini ulici, je slišal vpitje v avtu. Ustavljal je avto, iz njega je skočila mlada Helena s kovčegom v roki, poleg se je pričakala razpraskana glasa tuječa. Tuječ je ukazal, naj volzi dalje.

Dekle je videlo v bližnji hiši odprtlo okno in je zlezlo notri. Ko se je Herbert Champlain vrnil domov s svojo ženo, je našel dekleta spati v kuhični, pod glavo je pa imela kovček. Bal se je, da je mrtva in pozval je policijo.

Dekleta je vzela v varstvo policej in je brzojavila po ocetu v Milwaukee.

ZOPET POLICAJ UBIT.

Chicago, Ill. — Ubij je bil policaj Albert Burgeson. Našli so ga ležati z dvakrat zlomljenim tilmikom v cestnem jarku zunaj gostilne na Lincolnovi avenuiji, ki se nahaja dva bloka severno od Crawfordove avenuje.

Aretiran je bil Patrick Keefe, ki je solastnik gostilne "R".

Deputijski šerif Frank J. Murray pripoveduje, da je res porinil ubitega policaja v jarek, ker je ležal prej ceste, da je lahko vozil s svojim avtomobilom mimo nje.

Načrtovan je bil tako peljal svojo ženo in hčer domov.

Cuden je res tak deputijski šerif, ki porin ubitega človeka v jarek, preden pridejo oblastni organi in prečiščajo zadevo, da lahko pelje svojo ženo in hčer domov.

Povesti o uboju policejajo so različne. Po eni izpovedi je gdješ. Betty von Geisen klicala na pomoci, ki je bila s šestimi moškimi v avtomobilu. Policej jo je hotel rešiti, pa je bil ubit.

Druga povest pripoveduje, da je zahteval od Murrayja denar, če ne, ga naznani prohibicijoničkim oblastim, da prodaja opozne pijače. Policej je mrtev, pa ne more povedati, kaj se je zgodilo.

COOLIDGEVA PROSPERITETA.

Brooklyn, N. Y. — (Federated Press) — 24-letna Mary Bohm, ki ima štiri otroke in bolnega soprogata ter štiri meseca brez dela, je bila te dni arretirana, ko je vzela steklenico mleka izpred duri sednega stanovanja. Na sodišču je povedala, da je vzela mleko za svoje lačne otroke. Bila je opremljena, ko je lastnik mleka umaknil obtožnico. Navzoči so segli v žep in ji dali \$15.

LA FOLLETOVA KAMPANJA JE STALA \$221.977.

Washington, D. C. — Izdatki La Follette-Wheelerjeve predsedniške kampanje znašajo \$221.977, dohodki pa \$225.936.50. V blagajni je ostalo okrog \$4000. Tako se glasi uradno poročilo, ki ga je prejel klerk poslankev zbornic.

"GARINJA" V AMERIKI.

New York, N. Y. — Velika knežnica Viktorija Fedorovna, žena velikega kneza Cirila, ki se je pred kratim v Parizu oklical za "carja vseh Rusov", je prišla v soboto v New York. Reporterjem je rekla, da njen prihod nima političnega namena.

Belgijska trka na vrata Wall Streeta.

Bruselj, 8. dec. — Belgijci vredno namerava vprašati ameriški Wall Street za veliko posejilo v sotni več sto milijonov dolarjev.

Svet lige narodov zbranje.

Rim, 8. dec. — Dvainštresto seja sveta lige narodov je bila danes otvorenja v Rimu. Na dnevnem redu je dolga vrata zadev.

Pravilno ravnanje s centralno kurjavo.

Sistem centralne kurjave je vse povsod uveden v Ameriki tako v velikih stanovanjskih hišah, kjer lastnik zalogal z kurjavo, kolikor v enodružinskih ali dvodružinskih hišah, kjer večinoma stanovnik sam mora paziti na peč. Načrni kurilni sistem na vročo vodo, paro ali gorki zrak, si človek pristiže precej denarja, dela in sitnosti, ako pravilno ravna v kurilnem sistemu. Federalni poljedelski departement daje v tem pogledu sledeče nasvete:

Za dobro kurjavo s pečjo na vročo vodo treba paziti na to, da so vsi radiatori popolnoma napoljeni. Deloma napoljeni radiatori ne oddaja potrebne vročitve. Treba večkrat odpirati zračne ventile (air valves), zlasti one v zgornjem nadstropju. Zaprite ventile, čim se prikaže prva kapljica vode. Ako se nikaka kapljica vode ne prikaže, pomenja, da ni zadostne vode v kurilnem sistemu in da je treba pridati več vode. Kurilni sistem treba držati napolnjenega z vodo tudi ko ni ognja v peči, kajti to preprečuje zarjanje. Ako pa se hiša zapre po zimi in nikdo v njej ne stanuje, treba izpustiti vso vodo, da ne bo zmrlnila.

V slučaju parne kurjave, treba privaditi se na navado, da se pogleda na stekleni vodomer (water gauge), kadarkoli ima človek kakopravek okolo peči. Treba večkrat odpirati pipe pod in nad vodomerom v avro, da odprtine iz kotla ostanejo nezamenljene. Pravilna količina vode v vodomeru je približno okolo polovice. Več vode kot toliko odjemlje prostor pari manj vode pa ulegne biti škodljivo za peč. Ako pa nikake vode v vodomeru, treba pridati več vode. Nikar pa ne poskušajte prilivati vode v kurilni sistem, dokler ni bil ogenj zadušen z vlažnim pepelom in se je kotol ohladil. Brez take previdnosti obstoji nevarnost eksplozije.

Ravno kot v slučaju kurjave z vročo vodo, treba paziti na to, da so zračni ventilni v radiatorjih delujo pravilno, kajti slablji ventilji provzročujejo največ sitnosti pri parni kurjavi. Njih namen je, da izpuščajo zrak iz radiotorja in se tako pari daje priliko, da napolni radiator.

Kjer se rabi kurjava z gorkim zrakom, se zrak ogreva v zunanjih prostorih peči in od tam sili v sobe potom cevi ali potom odprtina (register). Ako mrzli zrak prihaja od zunaj v peč, je treba regulirati zalogi zraka, zlasti ako zunaj velik mrz ali silen veter.

Dostikrat treba puščiti, da se zrak iz sebe zoper povrne v peč, da se bolj ogreje. So tudi taksi sistemi, kjer zrak, ki naj se ogreje, ne prihaja od zunaj, marveč iz samih sob. Človek se lahko nauči ravnat z obema sistemoma tako, da uporabi čim manj premoga in truda.

Paziti pa treba zlasti na to, da ni nikake luknje v cevih oziroma v sklepkih cevi za gorki zrak. Take luknje vplivajo kot pečno gasilo na strugo gorkega zraka in odjemlje gorkoto. V peči je prostor za vodo, ki mora biti vedno napoljen.

Po konvenciji v El Pasu.

Piše Oscar Ameringer, korespondent F. P. P.

II.

Ameriško delavsko gibanje se je razvilo pod vplivom odprtrega Zapada. In Zapad je vstival v možgane ameriškega delavstva ideologije Amerike, ki se lahko pove v par besedah: "Vsak človek je lahko bogat, če hoče biti v Ameriki ni razredov".

Tako se je ameriško delavstvo od začetka smatralo za del in kos ameriškega življenja, za del Amerike in skušalo spraviti svoje ideje v skladnost s prevladujočimi pojmi o pravem in krivem. Ameriško naziranje ne poznata razreda boja, oziroma ga ne uključuje med dejstva. Iz tega izvira, da odgovorni delavski voditelji že danes zametujejo razredna boja. Razredni boj kajpeda ni prazna fraza. Razredni boj pride povsod, kjer koli so ljudje razdeljeni v izkorisitev in izkorisčanje. Ima del, ki je vodilni v sklepkih in izkorisčanju.

Browder, Ky. — Že zadnjih sem obiljibil se oglašati, pa bil sem odsonoten od tu. Po treh mesecih se mi skoraj nič predrugčilo. Z delom je še vedno po navadi, namreč zrak. Da vodimo novega dela, da vodimo delavcev dela proti platišču od kosa, kar pomeni zmanjšanje meze. Šest mesecov potrebuje človek, da se nauči vsakega dela. In delo je fino, ki zahteva vso pozornost delavca.

Vsi predstavljajo stavko, izjavljajo stavkarice. Kompanija ne more izučiti novih delavcev, ki jih mogoče dobi. Delavci iz drugih tovaren, v katerih izdelujejo, ne bodo pristali v tovarne Waltham kompanije, ker so meži nižje, kot jih prejemajo.

Stavkarji so dobili poročilo o mežah, ki jih plačuje Elgin Watch kompanija. Izkažejo se, da je Dumaine govoril neresnično, ko je trdil, da plačuje tako visoke meze kot v drugih tovarnah, v katerih izdelujejo ure.

Delo je naporno. Posebno trpeči. Boucher je hotel, da sponja polovica oken neprosorna,

interes, za katerega se vsi sedinijo. Ta interes, točka skupnosti, je kratek delavnik in visoka meza. Za to vprašanje — manj dela in več plače — je možno pridobiti vse delavce brez ozira, katero narodnosti, vere in politične stranke so. Odtod je prišla parola: "Vera in politika nimata mesta v uniji."

Delavski voditelji so sprejeli nekaj finih fraz in teorij o končnih ciljih delavstva, in tako je prišlo, da imamo danes delavsko gibanje brez jasno določenega programa in brez vsake filozofije. Taktika tega gibanja je, da delavsko organizacijo potujejo čim mogoče po takih potih, na katerih je najmanj odpora, nič težav. Iz tega je prišlo, da je organizacija najbolje uspevala tam, kjer so delavci delali skupaj, torej v eni obrti — tako so se razvile rokodelske unije, unije po strokah.

V prvih dneh, delavskega gibanja v Ameriki je bilo članstvo majhno in raztreseno po ogromnem teritoriju med New Yorkom in San Franciscem, Duluthom in New Orleansom. Rezultat je bil guerilsko bojevanje, ki je zahtevalo akcijo majhnih, neoddvinjivih organizacij. Guerilsko (zavratno, iz zasedbe) bojevanje zahteva, da se posluži vsakega sredstva, vsakega orodja; igrati smej vlogo potuhnjencev in celo načinje nase uniformo sovražnika, samo da ga prevarí.

Približno to taktike se je opravilo ameriško delavstvo. Na zunaj je ameriško delavsko gibanje konzervativno, kapitalistično, patriotsko in proti razrednemu boju, ampak na dnu je velika rasika. Boj, ki ga vodijo unije naše Amerike delavsko federacije proti kapitalizmu, je navadno ljut in nasilen, čeprav je federacija patriotska in ne priznava razreda.

Vse prilike gleda posvetovanja v gl. invrševalnem odboru na načelju: "VSE ZADEVE V ZVE I Z BLAGAJNICKIMI POSLJI SE PODPORI SE NASLOVU: Blagajnični odbor, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIČNI PODPORI SE NASLOVU: Bolnični odbor, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DEPARNE POSILJAVTE IN STVARI, ki se natičajo gl. invrševalnega odbora in jedan vred so naslov: Težilovo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVE I Z BLAGAJNICKIMI POSLJI SE podpolje na naslov: Blagajnični S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIČNI PODPORI SE NASLOVU: Bolnični odbor, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIČNI PODPORI SE NASLOVU: Bolnični odbor, 2657-59 So.

Odlomki iz človeške tragikomedije.

Spisal dr. Jos. Čodnjak.

3. Usodni dan.

(Dalej.)

Ke je še Lombardo-Beneško bilo priklopljeno avstrijsko cesarstvo, prigodilo se je časih, da je kakšen uradnik italijanske narodnosti bil prestavljen ali ex officio ali valedi svoje prošnje z Laškega v drugi kraj cesarstva. Po tem potu je prišel Gazoli, ki se dobro nemški ni znaš, sem na Gorenjsko in dobil je pri organizaciji cesarskih uradov v petdesetih letih službo kancelista, ki je na uradniških mestih prva stopinja od zdolaj, in še to le začasno. Plača majhna, da še eden sam človek ne more ob nji shajati, kamo li vas družina, žena s četvero otrok, vajenih, kakor se je videlo boljšega življenja, nego se hraniti z krompirjem, zeljem in kruhom. Otroci so hodili prav slabo obledeni, do malega razscpani in posebno proti koncu mesecev so stradali tako, da so sosedje slišali, kako so se jokali in vplili po kruhu. Oditi so ašer Gazoliju, da ne on, niti njegova žena ne znata gospodariti, ker začetkom meseca, ko po tegneta plado, preveč trati, a kako se more govoriti o zapravljanju pri tako nespatnih dohodkih? Iz početka, dokler Gazolijevi razmeri niso bile še bolj zmanjšane, pomagal si je s kreditom; pa te vir je usahnil v kratkem času, ko je skoraj vsak trgovec, mesar in pek v tistem mestecu imel na rovatu Gazolijovo rodbino, pa na-

stojni čakal, da bi se poravnal do doga.

Ubožstvo je torej rastlo od meseca do meseca, in ker so upniki začeli rubiti njegovo uradniško plačo, začel se je Gazoli batiti, da bi ne izgubil službe, tembolj, ker je nemškega koncepta bil takoj zmožen, da ga v pisarni niso mogli rabiti za drugega, nego za prepisovanje in še to mu je složilo izpod rok. Predstojnik bi se ga bil rad iznebil in ga je nagovarjal, naj prosi na druga mesta, kar je večkrat storil, pa zastonj. Ostal je, kar je, kar je bil in kjer je bil, ubog kancelist.

Ko je predstojnik uvidel, da se Gazolija ne more iznebiti in je sam imel večkrat sitnove zavojov znotajajočega dela, obrnil se je do višje instance s prošnjo, naj Gazolija premakne na drugo mesto ali pa naj ga začasno denejejo v pokoj. Predstojnik predlog se je potrdil, toda ker Gazoli ni bil stalno nameščen, nakazala mu se plača samo še za tri mesece, potem pa se naj izpusti iz službe brez pokojnine. Predstojnik naznanjal je na Gazoliju, tolatal ga je, da mu bo že preskrbel v tem času službo kje drugod; a malo manj mu je bilo za to; belal se ga je samo iznebiti iz urada svojega.

Ko je nezrečni Gazoli slišal to njega uničujoča vest, stal je, kar okamenel pred svojim predstojnikom; ni slišal njegovih toljalnih besed, po nešteh mu je dovela la beseda: Brez službe, brns kruha, ti, tvoja žena, otroci tvoji! Že dole se mu je, da je obsegne smrt, na grozno smrt od lakovite. Zdaj mu dine po glavi čudna misel ter mu za trenutek, kakor blisk temno noč, razvelli črno

bodočnost nezrečne njegove obitelji.

Għarabri se in vprasha s tressiim glasom:

"Ako pa zdaj umrjem, ali bi dobila vdova pokojnino in podporo za vagojo otrok?" In prosče je vzdignil svoje oči do predstojnika, kakor bi on imel odločevali o smerti in življenju.

Predstojnik ga začuden pogleda:

"Vi služite več ko deset let, a ker ste zdaj le začasno nastavljene, nima vdova zakonite pravice do pokojnine. Toda jas menim in dozdaj se je še vselej tako ravalo, da bi se vdovi vsekako dovolila pokojnina."

Bledo lice kancelistovo se malo zarudi in na poluglasno penavlja:

"Vsekako dovolila pokojnina."

"Pa čemu to vprakuješ?" nadaljuje predstojnik. "Ali ste boljni? Tudi meni ste se že delj časa zdeli, da se slišite."

Ubogi kancelist bi bil lahko odgovoril, da pač ni čuda, ako se suši Slovenski, ki nima kaj prigrizmiti. Pa močel je, ker menita še slišali vpraska, poklonil se, kakor po navadi in odšel iz sobe v pisarno, kjer je stala njegova pisalna miza obložena z akti. Toda ni se del k mizi, še pogledal ni, kakšno delo ga čaka, prepisovanje se mu je že davno pristudio, temveč snel je avtogram klubuk s klima ter, ne da bi se poslovil od svojega tovariska, ki je po papirju praskal pridrugi mizi, odpril vrata in naglo odšel.

Ko je stal na čistem zraku, zasejal je premišljevati, kam. Sklep je bil storjen, trden sklep, da ne hodi umakniti s tega sveta, kjer

mu je vse izpodletelo in nima niti najmanjšega upanja do katere koli službe. Čemu še dalje gledati mizerije obiteljske, stokajoče žene, slabopravljene, stradajoče otrok? Ako čaka, da mu potrebuje obrok, potem bo popolen hrasc in nemara da ga odšene z obiteljo vred po odgonu nazaj v rojstveni kraj. Oj, kakina sramota! Rajši umreti, le brž umreti. Ostane vaj pokojnina za vdovo.

In Gazoli hitro stopa do stanovanja svojega, zmazne se pod streho, kjer je vedel, da visi vrv za sušenje peril, vzame jo in akrije pod svojo suknjo ter odide pri zadnjih vratih preko dvorišča na polje in v bližnji gozd. Starih hrasti so tam širili svoje veje, stene pa so vodile na razne kraje. Nesrečni Gazoli si ogleduje drevo in končno postoji pod hrasom, od katerega je sezala debela veja tako globoko do tal, da je bilo mogoče vrv oplesati okoli njo. Vzame kamen, privede ga na konec vrv in luča kamen preko veje. Potem zveče trden vozel in nategne vrv. Zdaj jo poskuša, ali dobril drži in se z rokama obesi na vrv. Ko se je prepričal, da ga drži, oddahnje se in sede k hrasu, glavu pa na lassoni na debelo z marmom obraščeno korušino. Vrv se mu giblje pred očmi in se vije prepriču, kakor kaže in zdele so mu je, da se iz voza vanj spira dvoje bododih odi in da proti njemu siha in piha kačja glava, da ga smrtno piči.

Strah pred smrtno mu ispreletri vse ude in da bi ne gledal te grozne kačje pokasti, stisne odi. In zdaj, ko je bil gotov s vsem pripravljanim in ga je ločilo le še malo trenutkov od večne smrtnosti, prelivlji v duhu še edenkrat vse svoje težavno, pusto neplodno življenje. Tam daleč na jugu, kjer se vedno jasno nebo raspenja nad italijanskim polotokom, šival mu je oče, mal avstrijski uradnik, conte Gazoli, naslednik stare plemenite, toda obučane rodbine. Vrastel je v majhnem mestecu, pa dasi je še sliš manjkalo vsega v hiši, v spominu so se mu prikazali dnevi brezkrbne mladosti v tistem čarobnem svetu, s katerim jutranja zaria rumeni vrhove daljnih planin. In vidi se mladenič v holah; najpridnejši ni bil, pa preril se je tako daleč, da ga je oče spravil k nekemu mradu in s tem se je pričela njegova uradniška karijera, katera pa je občela še na prvih stopnjah, ker ni dostal tistih nesrečnih izpitov. Kaj to? Zlati dnevi so mu napočili, pri svojem ogajališču je ukival z Marjeto sladkosti prijetnega družinskega življenja, če prav v skromnih in čimdalje tesnajih odnosnjih, odkar se je množil mladi načrtni. Vse to tiko življenje je preminilo leta 1848, in valovi revolucije so odnesli Gazolija z drugimi avstrijskimi uradniki vred cez jezikove meje italijanske v severne kraje.

Med tem je posijošo solnce do vznocija viline, ki stojiva na njej in razgrnilo pred nama prečuden panoram.

Na grozničavo strmem kamenitem hrbtu sveta obsejala na luni. Kot severna stena Triglava pada na levu razpolako skalovje v vrtoglavje prepade tisoče in tisoče metrov globoko. Prostrana ravnavina se širi tam dolj tja do horizonta. Seznotna gora se dviga in je njeni sredini jedva tisoč metrov visoka. Vsesekoli ravnavine pa se grmadijo vrhunci gora in se strinjajo v kamenito gorsko verigo, ki se tuk pod njenim v orjaškem loku povrača sama vase. Šestnajst večjih kraterjev, ki sedijo po slemencih in obronkih mogočnega okopa, lahko naštejeva s svojega stališča. Vrhutega pa se je naselil na okopu in se zagrebel globoko vanj 13 km širok ogromen ognjenik z lastnim napisom in lastnim sredilčnim stolcem.

In ko se okrepi na deano, se ti odpre enaka slika. V strmih kamenitih kaskadah pada skalovje navprik v še mogočnejšo kratersko široko: še vedno okopna pianjava beli tam dolj v daljino in se izgublja ob horizontu.

Sloki hribet, ki stojiva na njem, je torej nebotičen mehnjak dveh orjaških okopnih planjav. Ko se je ob postanku oba sosednjih kraterjev velikanov stinal okop, to so tlačile, dvigate in drobile titanske prirodne sile. Z obojestranskim pritiščem so zgnete ta strmi, 4000 metrov visoki greben, ki občudujeva raz njega razmetano in razkosano pokrajinsko sliko lune.

In sedaj se domisljam, v kateri lunini dečeli da se nahaja. Okopna pianjava na levu se zove Albategnius in ona desni Ptolomeus.

Jasna in čista leši pred nama pokrajina tja do obzora. Obrisi najbolj oddaljenih gora so ostri in trdo zarisan. Bresčačna dolina jih ne zabiše z rahlim meglenim dihom, ne odene jih v nedno daljinsko modrino. Kakor jih vidiva neposredno pred sabo, tako trdi in ostri so gorski vrhuncini, kolikor daleč seže oko.

Cudovito lepa slika luninega zvezdnega nebja nju je navdušila in nama ispočetka prikupila novo domačijo. Toda ko se sedaj oxirava po okolici, se spogledava ob grobi, ki diha iz te stralne puščave.

Vsaenakoli siva siva skala. Da, kolikor da le se dozor: skala in skala, siva in siva stena. Kako nama žiga in mami odi od žgočega solnca razpaljeno nago kamenje. Če bi se ne širilo nad name temno nebo in če bi ne padale na skalovjem dolge črne sence, ki se na njih vrnja za trenutek spodnje, trudno oko, bi moral človek zblaneti sajne svetlobe.

Toda senec na luni ne blazijo trdega lica njenih pokrajin, s strogo randelbo teme in ludi poslajajo ajene konture še ostrejše in manj prikupljive. Ni ga jasnega svetlega neba, ki bi ujelo nekoliko solnčne svetlobe in jo porandil v mehkih prehodih po gorskem reljefu. Bresčačna moje blisteče obsvetljene skale ob neprodirlno teme obnovljene sestavljajo tako miračna tema, da ne razloči v njem ni stene ni dna.

Zaman hrepentijo odi, da bi užire vsaj nelebarven kontrast. Le tam dolj v nekončni krasni pianjavi se jim dozdeva, kot da slutijo sled zelenkastega svetlobnega odseva.

(Dalej prihodnjih.)

VODOMERNI SISTEM ZA MESTO.

A. A. Sprague, komisar za mestna javna dela, je s pomočjo mestnega inženirja Ericksona začel delovati na to, da se zboljša mestni vodovodni sistem in tozadovno je sklenil, da občinstvo podrobne informira o tem problemu, ki ji vitalnega pomena za mesto in vse prebivalstvo.

"Vodni položaj in potrata vode je danes največji problem, ki ga ima mesto Chicago," tako je izjavil Mr. Sprague. "V Chiengu se potrati več vode, kot jo pumpajo nekatera mesta. In posledica tega je, da ni več daleč čas, ko ne bo vodovodni sistem varian lagal prebivalstva z zadostno količino vode, če se kaj kralju ne spremeni sedanj način operacije vodovodnega sistema.

"Kot je sedaj, pliča 90 odstotkov hišnih posestnikov nekak vprečen leten vodni davek, ne ozraje se na to, koliko vode rabijo. Posledica je, da mnogi nečuvence tratijo vodo in milijoni galonov vodne vode po drugih mestih je po drugih mestih petih oseb povprečno 400 galonov vode na dan je ne precejšna kolikost. Če pa mesto nič ne ukrepi se prekine in potrata vode, bo kmalu prisiljeno zviliti davek, da se bo podvajil in zmanjšal, da državljani petih oseb povprečno 400 galonov vode na dan je nekako 80 galonov osebo. In to je popolnoma za vse hišne, kuhinjske in ljenje vrta itd."

Nikdo ne se rabi bat, da vodometer prikrali za vodo, lahko rabi vodo kolikor je potreben.

"Če pa mesto nič ne ukrepi se prekine in potrata vode, bo kmalu prisiljeno zviliti davek, da se bo podvajil in zmanjšal, da državljani petih oseb povprečno 400 galonov vode na dan je nekako 80 galonov osebo. In to je popolnoma za vse hišne, kuhinjske in ljenje vrta itd."

"Potrata voda nikomur ne hašni. In če bi se potrata odstrnila, bi stalo mesto konaj polovico tega kot sedaj za pumpanje — premog, olje, delo itd., poleg tega pa bi imeli po vsem mestu večji vodni pritišč. Vsak bi imel zadostno zaloge vode vsaki čas in v vsakem nadstropju. Ljudem bi ne bilo treba nositi vode po več nadstropij visoko. Voda bi bila čista, ker bila bi filtrirana, medtem ko sedaj mečejo v vodo razne kemikalije, da je varna za piti, poleg tega pa bi bila cena vodi velika ničja.

"Najboljši inženirji v defeli priporočajo merjenje vode kot najboljši in najgotovnejši način prereditve potrata vode. Stotra mesta, ki so sprejela ta sistem, so našla, da je povsem zadovoljiv in

Znižano na

\$38.00

(Model: II)

Ta cena ostane za dobo 30 dni.

Znižano na

\$38.00

(Model: II)

RADIO

Znižano na

\$38.00

(Model: II)

Ta cena ostane za dobo 30 dni.

Vsi ljudi si ne upa kupiti **RADIO**, ker misijo, da so RADI prevedi komplikirani za prizaviti in uravnavati. Ta strah je sedaj pred. Naši inženirji ocenjujejo, po dolgem preiskivanju, da ure in izdelki izvrstan, modan in doleg instanco "tube" (Model: II), kateri je tako navadno izdelan, da si ga lahko upovstavljate v urejeno vrat. OTROK. Ta ponoshnost je vredna, da vam prinese čisti glas do 1000 do 1500 mil. Ta Model: II Radio je ravno dober in ne boljši, omnikoli ki se prodajajo za veliko višjo ceno. Njegovo cene je počasi kar.

1. Je standardiziran.

2. Ker jih prodamo veliko.

3. Ker ga dobite naravnost iz tovarne, al posebnih stroškov najemino in ne velikega profita.

4. Mi jih **PRODAJAMO Z GOTOV DENAK**, da se prihrani stroški knjigovodstva.

RADIO vam daje dosti zahave, zahave ako živite v mestu daleč zunaj na dešeli. Vam pomaga načrti se angleškega jezika. Ne pouči se vaše otroka. Je najboljši DARILO. Je ekonomičen, prstroški so isto tudi zadnji troški. Ima svojo vrednost pri prodaji in tako ga urejevat. Cena temu izrednu Model: II Radio je \$38.00 (Osem in trideset dolarjev). Vsebuje vse potrebne za uporabo in ne trebate nobenih drugih posebnosti.

Radiotelefonji so bili komplikirani za prizaviti in uravnavati. Naši inženirji, tako voda v vseh prostorih, poslušavajo in vse prevzemajo zdravljeno.

Prostori drugega in tretjega razreda so tako udobni, opremljeni z vsemi modernimi potrebnostmi.

Prav tako drugega in tretjega razreda so tako udobni, opremljeni z vsemi modernimi potrebnostmi.

Prav tako drugega in tretjega razreda so tako udobni, opremljeni z vsemi modernimi potrebnostmi.

Prav tako drugega in tretjega razreda so tako udobni, opremljeni z vsemi modernimi potrebnostmi.

Prav tako drugega in tretjega razreda so tako udobni, opremljeni z vsemi modernimi potrebnostmi.

Prav tako drugega in tretj